

בענין: הקובלנה נגד ד"ר מיכאל רוס ונגד ד"ר אלה רוס

צו לפי סעיף 41 לפקודת הרופאים (נוסח חדש) תשל"ז - 1976

ד"ר מיכאל רוס וד"ר אלה רוס (להלן הנקבלים) הם רופאים מורשים שהוגשה נגדם קובלנה על פי סעיף 41 (5) לפקודת הרופאים (נוסח חדש) תשל"ז - 1976 (להלן הפקודה). הקובלנה הוגשה ביום 19.10.03 על ידי המשנה למנכ"ל משרד הבריאות והיא נסמכת על הרשעתם של הנקבלים בפלילים בעבירות שאינן נכללות בפקודה.

ההליך הפלילי החל בבימ"ש השלום בתל-אביב, המשיך בבית המשפט המחוזי בערכאת ערעור, ונסתיים בבימ"ש העליון בבקשות רשות ערעור (שהוגשו ע"י הנקבלים וע"י הקובל). בכפוף לרשות שניתנה ולערעור שנתקבל במסגרת רשות זו שהמיר הרשעה בקשירת קשר לביצוע פשע להרשעה בקשירת קשר לביצוע עוון, נדחתה בקשת רשות הערעור.

אין צורך שאכנס כאן לנפתולי הערעורים. די שאומר שהבסיס העובדתי לגווני ההרשעה שמצאו את בטוים בערכאות השונות נשאר איתן מהחל ועד כלה. המדובר הוא בשאיבתו של נוסח שאלוני בחינה שהיה אצור במעי מחשב שנמצא בחזקתו ובשליטתו של פרופ' שנקר, שהיה המופקד על עריכת בחינות לרופאים זרים המבקשים לקבל רשיון ישראלי.

הנקבלת עזרה לפרופ' שנקר בתרגומי השאלונים לרוסית, דבר שאיפשר לה הן נגישות למחשב הן יכולת לחלץ מהמחשב את תוכן הבחינה. היא ניצלה את זיקת הקשר שלה עם המחשב ושאלה מתוכו את השאלונים תוך שהיא מסתמכת בבעלותה, הוא הנקבל, שהיה בקיא ממש בשליטה במחשבים. את המידע שנשאב הם העבירו לכמה מאלו שעמדו להבחן בבחינה שמדובר בה. שאלונים אלו הגיעו גם לאחרים.

כל שנאמר כאן הוא, בקצירת האומר, מה שנקבע על ידי ביהמ"ש השלום, אושר בערעור בבימ"ש המחוזי, ועליו סמך ידיו גם ביהמ"ש העליון. הנקבלים עצמם מכחישים בכל מכל כל את העובדות הללו, והם מתמידים בהכחשתם עד עצם היום הזה.

האישום המשמעותי מתבסס כאמור על ההרשעה בפלילים, ועל הרשעה זו אין חולק. אין חולק גם שנוכת ההרשעה החלוטה אין השלכה כלשהי להמשך ההתכחשות של הנקבלים. גם באת כוחם הסכימה לכך בסיכומיה בביה"ד המשמעותי.

בבחינת למעלה מהצריך אעיר שהרשעת הנקבלים התבססה על מספר ממצאים עובדתיים שאין עליהם חולק. בין ממצאים אלו החזקת הנקבלים בביתם בשלושה דיסקים שהצורב בהם נמחק אמנם, ואולם ששיחזור הכתוב כפי שנעשה ע"י מומחה העלה שמה שהיה צרוב ונמחק הם השאלונים. ראיות נוספות היו שאלון שנמצא מתחת למושביו של אחד הנבחנים, טפסי בחינה

שנתפשו אצל נבחנים נוספים, ועדויות של שניים מאלו שקיבלו את השאלון מהנקבל. עוד הוכח (בלשון הכרעת הדין בבימ"ש השלום) ש"הוצאת המידע יכולה היתה להתבצע פיסית רק מהמחשב של פרופ' שנקר ועל כן מי שהוציא את המידע היתה צריכה להיות לו נגישות פיסית למחשב זה". בהמשך אמר ביהמ"ש, ובכל הכבוד בצדק רב, ש"על הנאשמים היתה מוטלת החובה לספק הסבר להמצאות החומר האסור בביתם אך הם לא עמדו בנטל זה". תחת זאת הם "מסרו גירסה מופרכת הלקוחה מעולם הדמיון אשר גרמה לי לא מעט מבוכה אל מול טענותיהם חסרות השחר". כך למשל הם טענו בין השאר "כי מאן דהוא השחיל את הדיסקטים בארון של אלה (הנקבלת - ו.ו.) בביה"ח ... והיא נטלה אותם, מבלי לדעת מה הם, לביתה. ביהמ"ש אומר על כך ש"מדובר בגירסה בדיונית שאין לה כל אחיזה במציאות" בין השאר משום "שלאיש לא היתה דריסת רגל לחדרו של פרופ' שנקר, ללא רשותו וללא נוכחותו". אפילו נכנס בדרך עלומה מאן דהוא לחדר לא היה בידו להפעיל את המחשב בהעדר נתונים על הקוד הסודי "שהיה ידוע להם (לנקבלים - ו.ו.) בלבד". ביהמ"ש הוסיף וקבע ש"לענין השימוש בדיסקטים, הנאשם סתר את עצמו מיניה וביה ...". תוך שהוא מפרט את הסתירות.

לסיכום פרשת התשתית העובדתית אמר ביהמ"ש ש"ככל שהרביתי ועיינתי בעדויות של הנאשמים, כך התחזקה דעתי ששני הנאשמים שיקרו במצח נחושה, המציאו סיפור בדים, שאין לו ידים ואין לו רגלים, עד כי תמהתי כיצד שני רופאים אינטליגנטיים מפריחים באויר סיפורים כאחרוני העבריינים... אם לא די בשקרים, הרי מיכאל הרחיק לכת והרהיב עוז בהעלותו טענה, שיש בה משום החוצפה ועזות המצח, ולפיה יתכן ופרופ' שנקר בכבודו ובעצמו ביצע את המעשה". ובמקום אחר אומר ביהמ"ש על הנקבל שעדותו מתאפיינת במתן "תשובות מתחמקות, חצאי אמיתות, אומר דבר וחוזר בו וכהנה וכהנה" ועוד נאמר עליו, בהקשר לעימות מצולם שנערך במשטרה בינו לבין אחד ממקבלי השאלונים, שהתנהגות בעימות זה "היתה התנהגות מפלילה המצביעה על תחושת אשם ופחד מפני הבאות", אילו לא היה לו ממה לחשוש הוא לא היה עושה

~~"לסדרג (נקבל השאלון - ו.ו.) תנועה כי עומדים לתלות אותו ..."~~

גם חלק ממחזיקי השאלונים שנחשפו נתפשו בקלקלת אמירת דברים שאינם אמת, במטרה לנתק את הנקבלים מזיקה לפרשת המסירה לידיהם של השאלונים. כל אלו מפורטים פרט היטב בהכרעת הדין.

את הדברים הקשים שאמר ביהמ"ש על הנקבלים הוא לא אמר בלב קל. ביהמ"ש הדגיש במספר מקומות בהכרעת הדין ובגזר הדין את הרושם הטוב מאוד שהותיר בו הנקבל, אותו הסיק הן מהתרשמותו האישית ממנו (איש סימפטי וכל כיוצא בזה), והן ממה ששמע אודותיו. גם התביעה "לא חסכה מלהרעיף שבחים על הנאשמים".

חומרת מעשיהם של הנקבלים זועקת מעצם טיב העשיה. כפי שאמר ביהמ"ש בגזר דינו "אם בדרך כלל העתקת בחינות נושק לתחום המוסרי - אתי, הרי ככל שהדבר נוגע להעתקת בחינות הסמכה לרופאים עתידיים, קיימת סכנה ממשית ומידית שאדם שאינו רשאי לשמש רופא בישראל יקבל רשיון לעסוק ברפואה ועלול לסכן את בריאותם, שלומם, וחלילה חייהם של בני אדם...".

בגזר דינו אומר ביהמ"ש השלום-שבנסיבות רגילות "אין זה מן הנמנע שהייתי גוזרת על הנאשמים עונש מאסר לרצוי בפועל", ואם הוא אינו עושה כן, הרי זה אך ורק בשל הזמן הרב שחלף מאז בוצעו המעשים ועד למתן גזר הדין, ובשל ענויי הדין שעברו הנקבלים משך זמן זה. "לענוי הדין יש משקל כבד ומכריע" כך אומר ביהמ"ש. "העבירות בוצעו ב- 1994, הנאשמים נחקרו ונעצרו בשנת 1995, כתב האישום הוגש בשנת 1997, והדיונים בתיק החלו בשנת 1998, המשפט התנהל בעצלתיים ולא באשמת הנאשמים (במהלך תקופה זו) שם פורסם בכלי התקשורת ואות קין הוטבע על מצחם, בנם הקטין הסתגר בחיק עצמו.... עקב הבושה העתיקה הנאשמים את מקום מגוריהם לעיר אחרת, המעצר וההליך המשפטי פגעו במצב הבריאותי של אלה (הנקבלת - ו.ו.ו.) מצב הכלכלי התערער ועדיין נכוננו להם קשיים, אם יוחלט להתלות את רשיונם ... (עדיין) צפוי להם מאבק לא קל ולא פשוט בועדת האתיקה". לכך יש להוסיף, בלשון ביהמ"ש שמדובר ".... באנשים נורמטיביים, אינטליגנטיים, סימפטיים, מרשימים, תורמים לחברה ולסביבה ומסורים לעבודתם", הם עלו ארצה ב- 1991 "ממדינות חבר העמים התאקלמו בארץ והשתלבו בחברה ... על אישיותם המיוחדת של הנאשמים יכולתי לעמוד מקרוב לאורך ניהול המשפט ובהמשך, דרך עדי האופי שדיברו בשבחם של השניים". לאחר ההרשעה סולק הנקבל מעבודתו "ועתידו לוט בערפל. קשה לי לראות את הנאשמים בעת נפילתם..."

במסגרת שיקוליו לעונש אמר בית המשפט "שבתיק ספציפי זה מידת הרחמים גוברת", וכפועל יוצא מכך הוא גזר על הנקבל מאסר של ששה חדשים בעבודות שרות, ועל הנקבלת שני חדשי מאסר, אף זאת בעבודות שירות. בנוסף נגזר על השניים מאסר על תנאי של 12 חדשים.

משהוגשה הקובלנה, וכמצות סעיף 44 לפקודה, מינה שר הבריאות ועדה שתשמע הן את שיש לנקבלים לאמר, והן את ראיותיהם וטענותיהם של הקובל ושל הנקבלים, ותמליץ בפניו כיצד לנהוג בהם. הועדה הראשונה שנתמנתה הוחלפה באחרת, והאחרונה הגישה את הדו"ח שלה ב- 12.3.08. סמכויות שר הבריאות לפי סעיף 41 לפקודה הואכלו אליו, ודו"ח זה הועבר אלי.

דו"ח זה ניתן כ- 14 שנה לאחר ביצוע העבירות, ורק טבעי הוא שהשלכת עובדה זו על הענישה המשמעתית הראויה נדונה בהרחבה במהלך דיוני הועדה.

הסבל וענויי הדין שתוארו על ידי ביהמ"ש התעצמו מאד מאז מתן גזר הדין ועד הלום. תואר המומחה אליו חתר הנקבל לא ניתן לו, הנקבלים פוטרו מעבודותיהם, והתגלגלו ממשרות למשרות, לא כולן אטרקטיביות. הכנסותיהם היו דלות, אם בכלל, מצב בריאותה של הנקבלת התדרדר, והשניים מוצאים עצמם עתה, בגיל לא צעיר, כשמיטב שנות הפעילות בהן רוכש רופא +בדרך כלל את מעמדו המקצועי והתפקודי, הן מאחריהם, מבלי שעלה בידם לבסס תשתית שתציע אותם קדימה.

בטעוניהם הם אמרו שדי בכך, ואל לה לועדה להמליץ על התלית רשיונם אפילו לא ליום אחד. התלית כזו, אם יוחלט עליה, תסתום את הגולל על מקור הפרנסה הדל שיש להם עתה.

מנגד טען ב"כ הקובל כי חלוף השנים איננו מקהה את חומרת מעשי הנקבלים, וכי אחת דינם: יש לשלול מהם את רשיונותיהם לצמיתות.

הדילמה בפניה ניצבה הועדה, והיא גם הדילמה הניצבת בפני קשה מנשוא. מחד היו הנקבלים בבחינת חוטאים ומחטיאים את הרבים. ליבם היה גם בבריאות הצבור וברווחתו והם היו מוכנים להמר על בריאותו ולהסתכן בסיוע אפשרי למי שאינו ראוי לקבל הרשאה לטפל בחולי הצבור. אטימות ואדישות זו לוותה בהפרת חובות אמון אישיות וצבוריות כלפי מי שנתן בהם אמון. מעשים קשים אלו נעשו על ידי מי שבריאות הציבור הופקדה בידיהם, והמינימום שהיה מצופה מהם הוא שהם לא יעשו מעשים הנמצאים בהיפוך קוטבי לאינטרס השמירה על בריאות הצבור. חומרת יתר יש בהתנהגות בכך שעד עצם היום הזה הם לא הביעו חרטה על מעשיהם. נוכח חוזקן של ראיות שהיו בסיס להרשעתם, ונוכח אישור ההרשעה על ידי שלוש ערכאות משפטיות, ולאחר בחינת ראיות אלו, המעט שניתן לאמר הוא שאין בפנינו רק הרשעה טכנית המחייבת בהליך המשמעותי, אלא שכפי שמשמע מדברי בימ"ש השלום, רק פתי יקבל את הגירסאות העובדתיות, המתחלפות בחלקן, שהעלו הנקבלים.

מאידך גיסא, גם חוטאים בביצוע חטא כבד, כחטא בו חטאו הנקבלים, זכאים לבחינה קפדנית של מידתיות הענישה הפלילית ומידתיות אמצעי המשמעת שיש לנקוט בהם בהליך משמעותי.

אלמנט הזמן וענויי הדין שלא פסקו לכל אורך זמן זה, פועל, ובצדק, למיתון הענישה המשמעתית, בדיוק כפי שהוא פעל למיתון הענישה הפלילית. עובדה זו לא נעלמה, מטבע הדברים, מעיני הועדה. היא אמרה בין השאר שהליך משמעת הוא "הליך של התגוננות הצבור ובכלל המערכת מפני חשש של נסיון חוזר מצד הנקבלים או מצידם של עמיתים ליצור אפשרות של הערמה של המערכת הבוחנת את כשירות פרחי הרפואה ...". הועדה ציינה שהיא נותנת משקל "לענישה המינהלית הננקטת כלפי הנקבלים זה יד שנה, אשר גררה מבחן כלכלית מוחלטת, ובנסיבות אלו אין היא סבורה שראוי יהיה לבטל לצמיתות את רשיונות הנקבלים כפי שטען בפניה ב"כ הקובל. הועדה סברה שדי בכך שרשיונם של הנקבלים יותלה לשנתיים, וזהו המינימום האפשרי על מעשי ההערמה שנקטו בו כלפי מערכת בחינות ההסמכה... במסירת מידע על תוכן של בחינות הסמכה לרפואה לנבחנים, באופן שיש בו כדי להטות את תוצאותיהם בבחינה".

אין ספק שהענישה עליה המליצה הועדה נמצאת במתחם הסביר והאפשרי. במסגרת זו יכולה הענישה לנוע במידה זו או אחרת לכאן או לכאן. אני עצמי הייתי נוטה אמנם למתן את הענישה בתחומי המרווח האפשרי, אולם משהמליצה הועדה על ענישה שהיא אפשרית, אין זה ראוי שאדחה את המלצתה רק משום שאני הייתי מעדיף נקודת איזון שונה במסגרת המתחם האפשרי. יש הגורסים שאל לו לשר הבריאות להתערב כלל בהחלטות ועדות המשמעת, שבתוך מקצוען הן יושבות, והיודעות וחשות יותר מהן הנורמות המשמעתיות הרצויות אותן יש להשליט. גם אלו הסבורים שיש לשר הבריאות חופש התערבות גדול יותר, מסייגים חופש זה למצבים בהם חרגה המלצת ועדת המשמעת מהדין או ממתחם המידתיות של רמת הענישה או ממתחם הסבירות של קביעת נורמות.

אי אפשר לאמר שהאמצעים המשמעותיים עליהם המליצה הועדה במקרה זה חורגים מהמתחם הלגיטימי של אמצעים הראויים למעשיהם. יש לזכור שאין מדובר במעשה של היסח דעת ואפילו לא של עצימת עין, אלא המדובר הוא בהתנהלות מחושבת ומתוכננת שהשתרעה על משך זמן לא קצר, שמעורבים בה הן הפרת אמון אישי או מוסדי והן התעלמות מנוק אפשרי שיכול להגרם לציבור. בכל הנסיבות הללו אינני רואה עצמי מוסמך שלא לאמץ את המלצת הועדה וכך אני עושה.

לא אצא ידי סיום החלטה זו אם לא אעיר את אלו:

א. בטעוני ב"כ הנקבלים לעונש המשמעותי היא הזכירה, כגורם שעל הועדה להתחשב בו, את בקשת הנקבלים להביא במועד מאוחר ראייה חדשה. בקשה זו שנדחתה התייחסה למה שנטען ע"י הנקבלים שהיא שיחת טלפון בה נטל חלק אחד ממקבלי השאלון. בשיחה זו הוא אמר, לפי הנטען על ידם, שהוא חוזר בו מעדותו.

חברי הועדה הרימו גבה (ובצדק) נוכח טעון זה, שמקופלת בו בקשה להתעלם מתוקפה המחייב של החלטת ההרשעה שניתנה ע"י בתי המשפט. אין תימה איפוא שב"כ הקובל התנגד לטעון הנקבלים שלצורך הדיון בעונש יכולה הועדה לשקול טעון זה. טענת הנקבלים היתה שרק טעמים שבסדר דין מנעו את קבלת הבקשה להבאת ראייה חדשה ע"י ביהמ"ש, וסדר דין זה אינו חל על ועדת המשמעת בדונה בענישה המשמעתית. חוששני שאפילו היתה ההגדרה של טעמים שבסדר דין קולעת למטרה, גם אז לא ניתן היה להביא בחשבון, לצורך דיון בעונש, את דבר הגשת הבקשה האמורה. העד הפוטנציאלי שביקש לכאורה לחזור בו מעדותו, לא נחקר, אין יודע איך וכיצד נולדה השיחה הטלפונית, מה עמד מאחריה, מה היה העד אומר בביהמ"ש, וכיצד היתה החזרה מגירסתו עומדת בחקירה נגדית ואו בראיות נוספות.

שבעתיים נכונים הדברים כשאין זה מדויק להגדיר את דחיית הבקשה להבאת ראייה כנובעת מסדר דין. נהפוך הוא: סדר הדין מאפשר גם מאפשר הבאת ראייה חדשה כשהיא נולדה מאוחר, וכשיש בה כדי להועיל. בית המשפט העיר שבענייננו אין בעדות החדשה, אפילו היתה מתקבלת, לשנות מהתוצאה, זאת נוכח מארג ראיתי שיש בו למעלה ממספיק כדי להגיע למסקנה המרשיעה.

ב. לכך יש להוסיף שהמוסכמה המשפטית והאחרת היא שממצאי ומסקנות משפט פלילי חלוט משקפים את המציאות אליה הם מתייחסים. נוכח נקודת מוצא יש מקום, לפחות (ובלשון המעטה) לחשש שהדרך הפתלתלה בה נקט הנקבל, לפי דברי ביהמ"ש, בהליך הפלילי, המשיכה להדריך אותו גם בבקשתו זו. המעט שניתן לאמר הוא שחשש זה שקול כנגד הספק הקיים בדבר אמיתות הגירסה החדשה, שלפי הנטען היה העד מעיד אותה אילו התקבלה הבקשה.

ג. ב"כ הנקבלים ביקשה להביא בחשבון את היבט ההקלה בחומרת האישום המשמעותי הנובע מכך שערכאת ערעור המירה את ההרשעה הפלילית מקשירת קשר לבצע פשע לקשירת קשר לבצע עוון. כפי שכבר אמרתי אין צורך להדרש לפרשה זו משום שגווני המסקנות המשפטיות שנדונו בערעורים אינם נוגעים ואינם פוגעים במערכת העובדתית. השינוי בגוונים לא השפיע ולא השליך על הענישה בהליכים הפליליים ואין לו השלכה של ממש על ההליכים המשפטיים. בין כך בין אחרת המלצת הועדה ניתנה כשהיא מביאה בחשבון את העיצוב הסופי של ההרשעה כפי שהוחלט עליו בבית המשפט העליון.

רשיונם של הנקבלים יושעה לשנתיים החל מיום 15.6.08.

ניתן היום

ו. זילר

נשיא (בדימוס) של ביהמ"ש המחוזי בירושלים